

NUOTOLINIO ADMINISTRACINIO PROCESO YPATUMAI

Eglė Bilevičiūtė

Mykolo Romerio universiteto Teisės mokyklos Viešosios teisės institutas
El. paštas: eglek@mruni.eu

Birutė Pranevičienė

Mykolo Romerio universiteto Viešojo saugumo akademijos
Teisės ir teisėsaugos institutas
El. paštas: praneviciene@mruni.eu

Santrauka. Informacinių technologijų ir interneto ryšio plėtra XX amžiaus pabaigoje – XXI amžiaus pradžioje paskatino e. valdžios koncepcijos atsiradimą. E. teisingumas yra šios koncepcijos dalis. Europos e. teisingumo strategija buvo paskelbta 2008 metais. Strategijos tikslas – teisės į teisingumą įgyvendinimo gerinimas, teisminių institucijų bendradarbiavimas ir paties teisingumo veiksmingumas. Daug dėmesio buvo skiriama teisminių procesų skaitmeninimui. Nuotoliniai teismo posėdžiai Europos Sąjungos ir Lietuvos teisės aktose buvo pripažinti ir apibūdinti jau XXI a. 2-ojo dešimtmečio pradžioje. Tačiau šis teisenos būdas nebuvo plačiai taikomas dėl techninių problemų ir nepakankamo teisinio reglamentavimo. COVID-19 pandemija paveikė visas gyvenimo ir ekonomikos sritis. Siekiant išsaugoti žmogaus teisę į teisingumą ir nenutraukti teismų darbo, pradėta rengti nuotolinius teismo posėdžius. Patirtis atskleidė, kad šie posėdžiai yra patogūs ir naudingi. Buvo nustatyta, kad administracinėje teisenoje, ypač organizuojant *kvazi* teisminių institucijų darbą, tokie posėdžiai gali būti plačiai taikomi. Todėl nuotolinių posėdžių organizavimas administracinėse teismuose ir *kvazi* teisminėse institucijose buvo tęsiamas ir ne karantino metu, atsižvelgiant į proceso dalyvių pageidavimus. Plačiai taikant telekonferencijas ir vaizdo konferencijas teismų darbe, buvo nustatytas poreikis tobulinti Lietuvos teisinę bazę. Straipsnyje analizuojami nuotolinio administracinio proceso ypatumai ir teisinio reglamentavimo pokyčiai bei pateikiamos išvados.

Reikšminiai žodžiai: administracinis procesas, nuotoliniai teismo posėdžiai, telekonferencijos, informacinės technologijos, e. teisingumas.

Įvadas

Teisė į teisingumą priskiriama svarbiausioms žmogaus teisėms. Technologijos pakeitė darbo stilių, žmonių ir įmonių bendravimo tarpusavyje būdus bei viešąjį administravimą. Diegiant informacines technologijas ir vaizdo konferencijoms palapsniui tampant įprastu dalyku, fizinis bylos šalių ir kitų dalyvių buvimas nagrinėjant bylą tampa vis mažiau privalomas; taip pat daug teismų nebelaiko rimta kliūtimi, jei bylos šalis teismo posėdyje dalyvauja nuotoliniu būdu¹.

Prieš dešimtmetį Europos Sąjungos Taryba priėmė pirmąjį penkių metų veiksmų planą Europos e. teisingumui sukurti 2009–2013 m. E. teisingumo sąvoka buvo apibrėžta kaip informacinių ir ryšių technologijų naudojimas teisingumo srityje, apimančioje civilinės, baudžiamosios ir administracinės teisės sritis². E. teisingumo stiprinimui ir susijusių asmenų pagrindinių teisių apsaugai reikia aiškios ir tvirtos teisinės sistemos. E. teisingumas turi būti patikimas, prieinamas ir patikimas kiekvienam. Be to, taip pat svarbu, kad pačios valstybės narės su savo teisinėmis institucijomis galėtų užtikrinti pasitikėjimą e. teisingumu vadovaudamosi pagrindiniu abipusio pasitikėjimo ir bendradarbiavimo principu³.

Europos Sąjungos Teisingumo Teismas 2020 metų veiklos apžvalgoje⁴ nurodė, kad informacinių technologijų taikymas Europos Sąjungoje prasišėjo jau anksčiau. Tačiau 2020 metai paskatino esminius pokyčius skai-

1 Europos veiksmingo teisingumo komisija (CEPEJ), „Teismų sistemos žemėlapių sudarymo rekomendacijos. Pagalbinė teisės į teisingumą užtikrinimo priemonė veiksmingoje teismų sistemoje, Nr. CEPEJ(2013)7“, Council of Europe, <https://rm.coe.int/europos-veiksmingo-teisingumo-komisija-cepej-teismu-sistemas-zemelapiu/16807482f4>.

2 Nadine Berger, Valerie Datzler ir Polina Gryganska, „Towards European e-justice. The Need for Harmonization of Digital Standards in EU Procedural Law in Civil Matters“, EJTN <https://www.ejtn.eu/PageFiles/17915/TH%202019%2003%20TEAM%20GERMANY.pdf>.

3 Janneke H. Gerards ir Lize R. Glas, „Access to justice in the European Convention on Human Rights system“, *Netherlands Quarterly of Human Rights* 35, 1 (2017): 11–30.

4 Europos Sąjungos Teisingumo Teismas „Metų apžvalga. 2020 m. metinis pranešimas“, Curia-europa, https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2021-06/20205918_qdaq201011tn_pdf.pdf.

tmeninimo srityje dėl vaizdo konferencijos naudojimo per ESTT posėdžius. COVID-19 pandemija pagreitino skaitmeninių sprendimų taikymą kasdienybėje. Įmonės, institucijos ir pavieniai asmenys pradėjo naudotis skaitmeniniais sprendimais, kad sklandžiau bendrautų su nacionaliniais teismais ir ESTT. COVID-19 krizė išryškino poreikį stiprinti teisingumo sistemos atsparumą visoje ES. Tai yra svarbi Europos vertybėmis grindžiamos visuomenės ir atsparesnės ekonomikos sudedamoji dalis.

Straipsnio tikslas – Europos e. teisingumo strategijos kontekste pateikti įžvalgų dėl Lietuvos nuotolinio administracinio proceso tobulinimo.

1. Europos e. teisingumo strategija

E. teisingumas susijęs su platesne e. valdžios sąvoka ir yra atskira šio reiškinio dalis. 2008 metais paskelbtoje Europos e. teisingumo strategijoje⁵ buvo teigiama, kad Europos e. teisingumo tikslas – informacinių ir ryšių technologijų naudojimas ir plėtojimas valstybių narių teismų sistemose, visų pirma esant tarpvalstybinėms situacijoms, siekiant piliečiams, įmonėms ir praktikuojantiems teisininkams sudaryti daugiau galimybių naudotis teise kreiptis į teismą bei susipažinti su teismine informacija ir palengvinti valstybių narių teisminių institucijų tarpusavio bendradarbiavimą. Europos e. teisingumo sistema turėtų būti siekiama užtikrinti geresnes galimybes naudotis teise kreiptis į teismą ir sudaryti palankesnes galimybes naudotis neteisminėmis procedūromis pasitelkiant elektroninius ryšius esant tarpvalstybinėms situacijoms. Strategijoje buvo nurodyta, kad elektroninės priemonės turi padėti įgyvendinti ES teismo bendradarbiavimo aktus, naudojant teismo bendradarbiavimo tinklus, ir palengvinti vaizdo konferencijų taikymą⁶.

Strategijos skyriuje E. teisingumas kaip veiksmingesnio teismo bendradarbiavimo priemonė buvo siūloma palengvinti vaizdo konferencijų taikymą. Teigiama, kad vaizdo konferencijų naudojimas teismo procese numatytas įvairiuose Europos dokumentuose⁷, tačiau tokia galimybė retai

5 „Komisijos Komunikatas Tarybai, Europos Parlamentui ir Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui. Europos e. teisingumo strategijos link. KOM(2008)329 galutinis“, Eur-lex, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:52008DC0329&from=LT>.

6 *Ibid.*

7 „2000 m. gegužės 29 d. konvencija dėl Europos Sąjungos valstybių narių savitarpio pa-

naudojamasi dėl kultūrinių, kalbinių arba techninių priežasčių. Vis dėlto akivaizdu, kad rengti vaizdo konferencijas dažniau yra naudinga: sutaupomas laikas ir lėšos, mažiau reikia komandiruočių, lankstesnė teiseną ir kt. 2014–2018 m. Europos e. teisingumo strategijos projekte⁸ buvo raginama dažniau naudoti elektronines taikomasias programas, teikti dokumentus elektroniniu būdu, naudoti vaizdo konferencijas. Teigiama, kad daug valstybių narių yra įdiegusios vaizdo konferencijų sistemas, kad būtų pagreitinotos teisinės procedūros, sudarant palankesnes sąlygas liudytojų arba bylos šalių išklausei.

Naujausia e. teisingumo plėtros 2019–2023 m. strategija ir veiksmų planas buvo priimti 2019 metais⁹. Strategijoje teigiama, kad e. teisingumui skirtos elektroninės priemonės buvo plėtojamos eksponentiškai ir dabar jomis sudarytos sąlygos skaitmeniniams teisiniams procesams, kuriuose naudojami saugūs elektroniniai kanalai, saugiai teisminių institucijų tarpusavio komunikacijai, lengviau piliečiams prieinamai informacijai apie teises nuostatas ir prieigai prie tam tikrų nacionalinių registru, už kuriuos atsakingos valstybės narės arba profesinės organizacijos. Europos e. teisingumo portalas „e-Justice“, buvo papildytas informacijos tinklapiais, paieškos priemonėmis ir dinaminėmis formomis, atnaujintas jo dizainas. Teisinių doku-

---

galbos baudžiamosiose bylose, kurią pagal Europos Sąjungos sutarties 34 straipsnį patvirtino Taryba“, Eur-lex, [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:42000A0712\(01\)&from=LT](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:42000A0712(01)&from=LT); „2001 m. kovo 15 d. Tarybos pamatinis sprendimas dėl nukentėjusiųjų padėties baudžiamosiose bylose (2001/220/TVR)“, Eur-lex, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:32001F0220&from=LT>; „2001 m. gegužės 28 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1206/2001 dėl valstybių narių teismų tarpusavio bendradarbiavimo renkant įrodymus civilinėse ar komercinėse bylose“, Eur-lex, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:32001R1206&from=LT>; „2004 m. balandžio 29 d. Tarybos direktyva 2004/80/EB dėl kompensacijos nusikaltimų aukoms“, Eur-lex, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:32004L0080&from=LT>; „2007 m. liepos 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 861/2007 nustatantis Europos ieškinių dėl nedidelių sumų nagrinėjimo procedūrą“, Eur-lex., <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:32007R0861&from=LT>.

- 8 „2014–2018 m. Europos e. teisingumo strategijos projektas (2013/C 376/06)“, Eur-lex, [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:52013XG1221\(02\)&from=HR](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:52013XG1221(02)&from=HR).
- 9 „Europos Sąjungos institucijų, įstaigų ir organų pranešimai. Taryba. 2019–2023 m. e. teisingumo strategija (2019/C 96/04)“, Eur-lex, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=OJ:C:2019:096:FULL&from=HR>.

mentų portalas „EUR-Lex“ praturtintas naujų rūšių dokumentais ir paieškos priemonėmis¹⁰.

2020 m. gruodžio 2 d. Europos Komisija priėmė naujų priemonių rinkinį ES teisingumo sistemoms modernizuoti. Pagrindiniai dokumentai – Komunikatas dėl teisingumo sistemų skaitmeninimo ES¹¹ ir naujoji Europos teisininkų mokymo strategija¹². Šiuo skaitmeninių teisingumo srities priemonių rinkiniu siekiama toliau remti valstybių narių pastangas skaitmenizuoti nacionalines teisingumo sistemas ir gerinti ES kompetentingų institucijų tarpvalstybinį teisinį bendradarbiavimą. Komunikate siūlomas priemonių rinkinys: finansinė parama valstybėms narėms, siekiant išnaudoti galimybes sukurti ilgalaikį poveikį; teisėkūros iniciatyvos, siekiant nustatyti skaitmeninės pertvarkos reikalavimus; IT priemonės, kurias būtų galima tobulinti ir naudoti visose valstybėse narėse; nacionalinių koordinavimo ir stebėsenos priemonių skatinimas, sudarant sąlygas nuolat stebėti, koordinuoti, vertinti geriausią ir kitokią patirtį, ja keistis¹³.

Europos Komisija 2021 m. paskelbė Teisingumo švieslentę, atskleidžiančią ES šalių teisingumo sistemų efektyvumo, kokybės ir nepriklausomumo vertinimą. Vertinant civilinių, komercinių ar vartojimo ginčų sprendimų greitį, informacijos apie žmogaus teisių gynimą prieinamumą, teisminių procesų skaitmenizavimą, Lietuva įvardijama viena geriausių ES šalių. Teisingumo švieslentės rezultatai rodo, kad ES šalyse 2021 m. pažangos padėjo pasiekti pandemijos metu pradėtas platesnis skaitmeninių sprendimų takymas, pavyzdžiui, teismuose pasitelktos vaizdo konferencijų sistemos ir

10 „Europos Sąjungos institucijų, įstaigų ir organų pranešimai. Taryba. 2019–2023 m. e. teisingumo strategija (2019/C 96/04)“, Eur-lex, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=OJ:C:2019:096:FULL&from=HR>.

11 „Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir regionų komitetui. Teisingumo sistemų skaitmeninimo Europos Sąjungoje priemonių rinkinys. COM(2020) 710 final“, Eur-lex, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020DC0710&from=EN>.

12 „Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir regionų komitetui. Teisingumo užtikrinimas ES: 2021-2024 m. Europos teisėjų mokymo strategija“, Ec-europa, https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/2_lt_act_part1_v2.pdf.

13 „Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir regionų komitetui. Teisingumo sistemų skaitmeninimo Europos Sąjungoje priemonių rinkinys. COM(2020) 710 final“, Eur-lex, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020DC0710&from=EN>.

pan.¹⁴. Per pastaruosius dvejus metus COVID-19 pandemija sukėlė naujų iššūkių, kurie išryškino skaitmeninių technologijų vaidmenį užtikrinant laiku ir nepertraukiamą prieigą prie teisingumo. Šios technologijos gali suteikti piliečiams naujų galimybių teikiamas teisinės informacijos paslaugas, taip pat teisinius procesus ir alternatyvaus ginčų sprendimo procedūras¹⁵.

Demokratiinių institucijų ir žmogaus teisių biuro (ODIHR) tyrimo¹⁶ metu buvo nustatyta, kad pagrindinis COVID-19 poveikio teismams aspektas – tai spartus technologijų naudojimas siekiant valdyti teismų darbo krūvį ir palaikyti tam tikrą funkcionavimą uždarymo metu ir po jo. IT sprendimai apima vaizdo platformas nuotoliniams posėdžiams rengti, sistemas, leidžiančias paduoti, platinti ir dalytis dokumentais, skaitmeninių bylų valdymą ir e. parašus¹⁷.

2. Nuotolinio proceso galimybės ir teisinis reguliavimas

Europos e. teisingumo portalas pateikia informaciją apie tarpvalstybinių vaizdo konferencijų naudojimą baudžiamosiose, civilinėse ir komercinėse bylose. „Vaizdo konferencijų naudojimo tarpvalstybiniuose teismo procesuose vadovas“¹⁸ apima vaizdo konferencijų įrangos naudojimą tarpvalstybiniuose teismo procesuose Europos Sąjungoje. Jame aptariami vaizdo konferencijų technologijos naudojimo organizaciniai, techniniai ir teisiniai aspektai, pateikiami patarimai teisės specialistams, teismo tarnautojams ir techniniam personalui.

Daniel Devoe ir Sarita Frattaroli atliko vaizdo konferencijų naudojimo

14 „Teisingumo švieslenteje Lietuva – tarp gerai įvertintų ES šalių“, *TeisėPro*, <https://www.teise.pro/index.php/2021/08/04/teisingumo-svieslenteje-lietuva-tarp-gerai-ivertintu-es-saliu/>.

15 „Background Paper. Conference of Ministers of Justice “Digital technology and artificial intelligence – New challenges for justice in Europe”, Council of Europe, <https://rm.coe.int/background-paper-conference-of-ministers-of-justice-5-october-2021/1680a409f0>.

16 Office for Democratic Institutions and Human Rights, „The functioning of courts in the Covid-19 pandemic”, OSCE, <https://www.osce.org/files/f/documents/5/5/469170.pdf>.

17 Nigel Fielding, Sabine Braun ir Graham Hieke, „Video Enabled Justice Evaluation“, <http://specweb.thco.co.uk/media/4807/university-of-surrey-video-enabled-justice-final-report-ver-11.pdf>.

18 *Vaizdo konferencijų naudojimo tarpvalstybiniuose teismo procesuose vadovas* (Liuksemburgas: Europos Sąjungos leidinių biuras, 2013), <https://www.consilium.europa.eu/media/30604/qc3012963ltc.pdf>.

JAV teismuose tyrimą¹⁹. Autoriai teigia, kad vaizdo konferencijos dažniau naudojamos civilinėse bylose. Vaizdo konferencijos leidžia sutaupyti sąnaudų, spręsti atstumo problemas, jas paprasta administruoti, jos yra universaliaios. Metodo kritikai teigia, kad vaizdo konferencijų naudojimas kelia abejonių dėl advokatų ir klientų galimybių bendrauti. Eric T. Bellone išnagrinėjo vaizdo konferencijų įtaką advokato ir kliento santykiams²⁰. Jo nuomone, vaizdo konferencijos teismuose bus naudojamos ir ateityje, todėl reikia nuodugniau išnagrinėti advokato ir kliento bendravimo problemas.

2015 metais ES buvo atliktas tyrimas²¹, kuriame nagrinėtos galiojančios nacionalinių teisinių nuostatos, kurios buvo priimtose ar pritaikytose dėl elektroninių įrodymų įtakos įrodinėjimo taisyklėms ir įrodinėjimo būdams, daugiausia dėmesio skiriant civilinei teisei, administracinei teisei ir komercinei teisei. Padaryta išvada, kad įrodymų rinkimo iš interneto metodui paprastai netaikomi jokie specifiniai techniniai reikalavimai, autentiškumas vertinamas pagal įrodymų visumą.

2021 m. birželio 30 d. Europos teisingumo efektyvumo komisija (CEPEJ) pateikė „Vaizdo konferencijų gaires teisiniuose procesuose“²². Šiose gairėse pateikiamos pagrindinės priemonės, kurių valstybės ir teismai turėtų imtis, siekiant užtikrinti, kad vaizdo konferencijų naudojimas teisiniuose procesuose nepažeistų teisės į teisingą bylos nagrinėjimą, kaip įtvirtinta Europos žmogaus teisių konvencijos (EŽTK) 6 straipsnyje²³, ir atitinka Konvencijos dėl asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis automatiniu būdu²⁴ reikalavimus. Tikslas – suteikti valstybėms sistemą, kuria siekiama

19 Daniel Devoe ir Sarita Frattaroli, *Videoconferencing in the Courtroom: Benefits, Concerns, and How to Move Forward* (Massachusetts: Social Law Library Boston, 2009), <https://socialaw.com/research/judge-young-papers/judging-in-the-american-legal-system>.

20 Eric T. Bellone, *Videoconferencing in the Courts: An Exploratory Study of Videoconferencing Impact on the Attorney-Client Relationship in Massachusetts* (Boston, Massachusetts, 2015), <https://repository.library.northeastern.edu/files/neu:349724/fulltext.pdf>.

21 Stephen Mason, Uwe Rasmussen, „The use of electronic evidence in civil and administrative law proceedings and its effect on the rules of evidence and modes of proof. A comparative study and analysis“, Council of Europe, <https://rm.coe.int/1680700298>.

22 European Commission for the efficiency of justice (CEPEJ), „Guidelines on videoconferencing in judicial proceedings, Nr.CEPEJ(2021)4REV4“, Council of Europe, <https://rm.coe.int/cepej-2021-4-guidelines-videoconference-en/1680a2c2f4>.

23 „Europos žmogaus teisių konvencija“, ECHR, https://www.echr.coe.int/Documents/Convention_LIT.pdf.

24 „1981 m. sausio 28 d. Konvencija dėl asmenų apsaugos ryšium su asmens duomenų au-

pašalinti bet kokią šalių teisių pažeidimo riziką nuotolinių posėdžių metu, ypač jų teisę būti išklausytoms ir aktyviai dalyvauti procese, taip pat teisę į gynybą. Gairės apima visus teisinius procesus. Nurodyta, kad vaizdo konferencija reiškia sistemą, kuri leidžia vienu metu į abi puses perduoti vaizdą ir garsą, leidžiantį vaizdo, garso ir žodžio sąveiką nuotolinio posėdžio metu. Gairėse nurodyta, kad valstybės turi sukurti teisinę sistemą, kuri suteiktų aiškų pagrindą leisti teismams surengti nuotolinius teismo posėdžius. Teismas, laikydamasis taikytinos teisinės sistemos, turi nuspręsti, ar tam tikras teismo posėdis turėtų būti surengtas nuotoliniu būdu, siekiant užtikrinti bendrą proceso teisingumą. Teismas turėtų užtikrinti šalies teisę gauti veiksmingą advokato pagalbą visuose teismo procesuose, įskaitant jų bendravimo konfidencialumą. Taip pat yra apžvelgti vaizdo konferencijos organizaciniai ir techniniai klausimai²⁵.

Gratiot apygardos teismo rūmai (JAV, Ithaca) pateikė „Liudytojų apklausos nuotolinio posėdžio metu instrukcijas“²⁶. Teigiama, kad proceso, vykstančio per vaizdo konferencijas („Zoom“) vykdymo, elgesio ir aprangos standartai yra vienodi. Virtuali teismo salė yra fizinės teismo salės pratęsimas, o teisėjas turi tą pačią funkciją abiejose teismo salėse.

2011 metais startavo Nacionalinėje teismų administracijoje (NTA) įgyvendinamas Lietuvos ir Šveicarijos bendradarbiavimo programos lėšomis finansuojamas pavienis projektas „Vaizdo perdavimo, įrašymo ir saugojimo sistemos sukūrimas ir įdiegimas teismuose“. Projekto tikslas – sukurti sistemą, kuri leistų rengti nuotolinius teismų posėdžius, elektroniniu formatu įrašyti ir saugoti šių posėdžių medžiagą²⁷. Projekto trukmė nuo 2011 m. gegužės 3 d. iki 2015 m. gruodžio 31 d. Įgyvendinant projektą stacionari vaizdo perdavimo, įrašymo ir saugojimo įranga buvo įdiegta Lietuvos Aukščiausiam Teisme, Lietuvos apeliaciniame teisme, Vilniaus apygardos administra-

---

tomatizuotu tvarkymu (ETS Nr. 108)“, LRS, <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.129872>.

25 European Commission for the efficiency of justice (CEPEJ), „Guidelines on videoconferencing in judicial proceedings, Nr.CEPEJ(2021)4REV4“, Council of Europe, <https://rm.coe.int/cepej-2021-4-guidelines-videoconference-en/1680a2c2f4>.

26 The Gratiot Country Courthouse, „Remote Hearing Witness Instructions“, GratiotMI, <https://www.gratiotmi.com/DocumentCenter/View/8182/Remote-Hearing-Witness-Instructions-PDF>.

27 „Nuotoliniai teismo posėdžiai taupo laiką ir pinigus“, *Karštas komentaras*, 2013 m. vasario 27 d., <https://komentaras.lt/nuotoliniai-teismo-posedziai-taupo-laika-ir-pinigus/>.

ciniame teisme, Lietuvos vyriausiam administraciniame teisme, Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Šiaulių ir Panevėžio apygardų teismuose, didžiausiuose apylinkių teismuose; centrinė teismų ir įkalinimo įstaigų vaizdo perdavimo, įrašymo ir saugojimo sistemos įranga įdiegta Nacionalinėje teismų administracijoje²⁸.

Tarptautinės teisininkų komisijos rekomendacijos teisininkams²⁹ papildoma bendresnes gaires dėl teismų ir COVID-19³⁰ bei pateikia išsamią analizę ir rekomendacijas dėl vaizdo konferencijų ir panašių technologijų naudojimo teismo procese. Jose pabrėžiama, kad, siekiant užtikrinti teisingą bylos nagrinėjimą nepriklausomame ir nešališkame teisme, būtina užtikrinti, kad teisminės institucijos galėtų veiksmingai dirbti bet kuriuo metu. Jungtinių Tautų žmogaus teisių taryba pabrėžia ypatingą teismų vaidmenį užtikrinant žmogaus teises, ypač nepaprastosios padėties atvejais³¹.

3. Nuotolinio proceso taikymas administracinėje teisenoje

Lietuvos Respublikos Administracinių nusižengimų kodekse³² (ANK) tik 581 straipsnio 5 d. minimos nuotolinės priemonės: *„Liudytojas gali būti apklausiamas garso ir vaizdo nuotolinio perdavimo priemonėmis sudarius akustines ir vizualines kliūtis nustatyti jo asmens tapatybę. Šiuo atveju liudytojo parodymai fiksuojami garso ar vaizdo įrašu sudarius akustines ir vizualines kliūtis nustatyti jo tapatybę arba įrašomi apklausos protokole.“* Ta pati nuostata fiksuota ir Lietuvos Respublikos administracinių

28 „Įgyvendinti projektai. Pavienis projektas „Vaizdo perdavimo, įrašymo ir saugojimo sistemos sukūrimas ir įdiegimas teismuose““, Lietuvos teismai, <https://www.teismai.lt/lt/nacionaline-teismu-administracija/projektai/igyvendinti-projektai/149>.

29 International Commission of Jurists, „Videoconferencing, Courts and COVID-19. Recommendations Based on International Standards, November 2020“, UNODC, https://www.unodc.org/res/ji/import/guide/icj_videoconferencing/icj_videoconferencing.pdf.

30 International Commission of Jurist, „ICJ Guidance on the Courts and COVID-19“, ICJ, <https://www.icj.org/icj-guidance-on-the-courts-and-covid-19/>.

31 Human Rights Council, „Presidential Statement 43/1 (29 May 2020): Human rights implications of the COVID-19 pandemic“, UN, <https://undocs.org/en/A/HRC/PRST/43/1>.

32 „Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo tvarkos įstatymas Nr. XII-1869“, TAR, <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/4ebe66c0262311e5bf92d6af3f6a2e8b/asr>.

bylų teisenos įstatymo³³ (ABTĮ) 59 straipsnio 5 d. Lietuvos Respublikos Teismų įstatymo³⁴ 37¹ straipsnis nustato elektroninių bylų, informacinių ir elektroninių ryšių technologijų naudojimą teismuose. Tačiau Teismų įstatyme apskritai nėra įtvirtinta galimybė rengti teismo posėdžius naudojant informacines ir elektroninių ryšių technologijas, t. y. nuotoliniu būdu. 2021 m. gegužės 5 d. Lietuvos Respublikos Prezidentas inicijavo Teismų įstatymo ir kitų susijusių įstatymų pataisas, kuriomis siekiama užtikrinti didesnę teismų sistemos veiksmingumą, atvirumą ir skaidrumą, teismo proceso operatyvumą ir aukštesnę bylų nagrinėjimo kokybę³⁵. Europos Tarybos Ministrų komiteto gairėse dėl elektroninių įrodymų civilinėse ir administracinėse bylose³⁶ nurodyta, kad elektroniniai įrodymai, jiems priskiriant ir žodinius parodymus, duotus naudojant nuotolinį ryšį, turėtų būti vertinami taip pat kaip ir kitų rūšių įrodymai. Siekiant suda-

33 „Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymas“, *Valstybės žinios*, 1999, Nr. 13-308 (Redakcija nuo 2016 m. liepos 1 d., TAR, 2016-06-15, Nr.16849, <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.67B5099C5848/asr>).

34 „Lietuvos Respublikos teismų įstatymas“, *Valstybės žinios*, 1994, Nr. 46-851 (Redakcija nuo 2002 m. gegužės 1 d., LRS, <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.5825/asr>).

35 „Lietuvos Respublikos teismų įstatymo Nr. I-480 14, 28, 34, 36, 45, 76, 78, 79¹, 91¹, 92¹, 101, 105, 106, 120 straipsnių ir VII skyriaus pakeitimo įstatymo projekto, Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo Nr. VIII-1029 13, 20, 21, 22, 24, 31, 33, 43, 45, 63, 67, 68, 69, 72, 73, 77, 78, 81, 84, 127, 128, 129, 130, 132 ir 134 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto, Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso 627, 630, 637, 661 ir 662 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto, Lietuvos Respublikos administracinių teismų įsteigimo įstatymo Nr. VIII-1030 2 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto, Lietuvos Respublikos administracinių teismų reorganizavimo įstatymo projekto, Lietuvos Respublikos apylinkių teismų įsteigimo ir jų veiklos teritorijų nustatymo įstatymo Nr. I-2375 2 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto, Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso 11¹, 123, 124, 127, 221 Ir 229 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto, Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 34, 62, 62¹, 111, 130, 134, 154, 175², 186, 192, 217, 220¹, 220², 240, 268, 594, 637 ir 646 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto, Lietuvos Respublikos teismų įstatymo Nr. I-480 7, 36, 39, 45, 48, 53¹, 53², 54, 55¹, 57, 61, 63, 69¹, 76, 78, 84, 85, 88, 91², 91³, 91⁴, 91⁵, 93, 94, 98, 101, 102, 106, 119, 121, 122, 124, 128, 130 straipsnių pakeitimo, įstatymo papildymo 44¹ straipsniu ir nauja VII dalimi ir 95 straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymo Nr. XIII-2372 38 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto aiškinamasis raštas“, LRP, <https://www.lrp.lt/lt/naujienos/prezidentas-teikia-viesai-konsultacijai-teismu-istatymo-ir-susijusiu-istatymu-pataisas/35761>.

36 Committee of Ministers of Council of Europe, „Electronic evidence in civil and administrative proceedings“, Council of Europe, <https://rm.coe.int/guidelines-on-electronic-evidence-and-explanatory-memorandum/1680968ab5>.

ryti galimybę nenutrūkstamai nagrinėti visų tipų bylas, kai bylų nagrinėjimas negali vykti teismų ar kitose patalpose, būtina šiuo metu Teismų įstatyme nustatytą teisinį reguliavimą keisti. Projekte siūloma papildyti Teismų įstatymo 34 straipsnį ir numatyti galimybę bylas nagrinėti nuotoliniu būdu. ABTĮ pakeitimo projektu siūloma įtvirtinti, kad bylą inicijuojančiame procesiniame dokumente pareiškėjas privalo nurodyti, ar pageidauja, jog bylos nagrinėjimas vyktų naudojant informacines ir elektroninių ryšių technologijas. Taip pat siūloma numatyti, kad teismas, suteikdamas proceso dalyviams galimybę dalyvauti posėdyje žodinio proceso tvarka iš teismo rūmų, kuriuose paskirta nagrinėti byla, naudojantis teismo informacine įranga, sudarytų galimybę bylas nagrinėti nuotoliniu būdu. ANK pakeitimo projektu siūloma papildyti ANK 627, 630, 661 ir 662 straipsnius nuostatomis, numatančiomis galimybę bylų nagrinėjimą ir proceso dalyvių, liudytojo, eksperto, specialisto, vertėjo ir kitų procese dalyvaujančių asmenų dalyvavimą teismo posėdžiuose teismo sprendimu užtikrinti naudojant informacines ir elektroninių ryšių technologijas (per vaizdo konferencijas, telekonferencijas ir kitaip). Jei pakeitimai bus priimti, tai jie gali įsigalioti nuo 2022 metų.

ABTĮ³⁷ 13 straipsnis reguliuoja informacinių ir elektroninių ryšių technologijų, kitų techninių priemonių naudojimą teisme. Teigiama, kad teismo posėdžio eigai, įrodymams fiksuoti ir tirti teismas gali naudoti bet kokias technines priemones.

Lietuvos Respublikos ikiteisminio administracinių ginčų nagrinėjimo tvarkos įstatymo Nr. VIII-1031 papildymo 6-1 straipsniu ir 7, 9, 10, 11, 20 straipsnių pakeitimo įstatymas³⁸ (TAR, 2021-06-29, Nr. 2021-14575) nuo 2022 m. sausio 1 d. tiesiogiai įtvirtina informacinių ir elektroninių ryšių technologijų naudojimo pagrindus ir ikiteisminėje administracinio proceso stadijoje. Svarbiausios naujos nuostatos yra: skundas (prašymas)

37 „Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymas“, *Valstybės žinios*, 1999, Nr. 13-308 (Redakcija nuo 2016 m. liepos 01 d., TAR, 2016-06-15, Nr.16849, <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.67B5099C5848/asr>).

38 „Lietuvos Respublikos ikiteisminio administracinių ginčų nagrinėjimo tvarkos įstatymo Nr. VIII-1031 papildymo 6-1 straipsniu ir 7, 9, 10, 11, 20 straipsnių pakeitimo įstatymas“, LRS, <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/28fa22f1d41711eb9787d6479a2b2829?positionInSearchResults=0&searchModelUUID=e7b22c52-c075-460e-af7b-728c5069a644>.

administracinių ginčų komisijai galės būti paduodamas raštu per e. pristatymo sistemą, kitomis elektroninių ryšių priemonėmis, pašto siunta, tiesiogiai; elektroninių ryšių priemonėmis paduodamas skundas (prašymas) turi būti pasirašytas kvalifikuotu elektroniniu parašu, išskyrus atvejus, kai jis paduodamas per e. pristatymo sistemą; elektroninio pristatymo paslaugos fiziniams asmenims, kai jie elektronines siuntas per e. pristatymo sistemą siunčia Lietuvos administracinių ginčų komisijai ir jos teritoriniams padaliniais, bus teikiamos neatlygintinai.

Vaizdo konferencijų ir telekonferencijų technologijų naudojimo nagrinėjant civilines ir administracines bylas tvarkos aprašas buvo paskelbtas dar 2012 metais³⁹ (paskutinė redakcija patvirtinta 2020 metais). Šis aprašas nustato bendruosius šių technologijų naudojimo principus. Aprašas buvo sudarytas vadovaujantis Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo⁴⁰ (ABTĮ) 11 straipsnio 5 dalimi: *„Proceso dalyvių dalyvavimas teismo posėdžiuose gali būti užtikrinamas naudojant informacines ir elektroninių ryšių technologijas (per vaizdo konferencijas, telekonferencijas ir kitaip). Teisingumo ministro nustatyta tvarka naudojant šias technologijas, turi būti užtikrintas patikimas proceso dalyvių tapatybės nustatymas ir paaiškinimų, parodymų, klausimų ir prašymų pateikimo objektyvumas“* (žr. ABTĮ 2012 m. gruodžio 29 d. redakciją). Dabartinė aprašo redakcija vadovaujasi dabartinės redakcijos ABTĮ 13 straipsnio 7 dalimi: *„Proceso dalyvių, liudytojo, specialisto, eksperto, vertėjo dalyvavimas teismo posėdžiuose gali būti užtikrinamas naudojant informacines ir elektroninių ryšių technologijas (per vaizdo konferencijas, telekonferencijas ir kitaip). Lietuvos Respublikos teisingumo ministro (toliau – teisingumo ministras) nustatyta tvarka naudojant šias technologijas, turi būti užtikrintas patikimas proceso dalyvių tapatybės nustatymas ir paaiškinimų, parodymų, klausimų ir prašymų pateikimo objektyvumas“*.

39 „Lietuvos Respublikos teisingumo ministro įsakymas Nr. 1R-309 „Dėl vaizdo konferencijų ir telekonferencijų technologijų naudojimo nagrinėjant civilines ir administracines bylas tvarkos aprašo patvirtinimo“, *Valstybės žinios*, 2012, Nr. 144-7435 (Redakcija nuo 2020 m. spalio 30 d.: Nr., LRS, <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.439221/asr>).

40 „Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymas“, *Valstybės žinios*, 1999, Nr. 13-308 (Redakcija nuo 2016 m. liepos 1 d., TAR, 2016-06-15, Nr.16849, <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.67B5099C5848/asr>).

Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas (toliau – LVAT) 2020 metų veiklos apžvalgoje⁴¹ nurodė, kad jau dvejus metus teisme buvo iš dalies taikomas nuotolinio darbo modelis, ir nuotolinio darbo kultūra jau buvo susiformavusi. Buvo sukurtos visos nuotolinio darbo priemonės ir sąlygos, teisinis reguliavimas. Pasikeitė tik nuotolinio darbo intensyvumas.

Vilniaus apygardos administracinis teismas 2020 m. gegužės 11 d. nuotoliniu būdu išnagrinėjo pirmąją administracinę bylą; posėdyje buvo klausomasi proceso šalių baigiamųjų kalbų. Posėdis praėjo sklandžiai. Nuotoliniai teismo posėdžiai nuo gegužės 11 d. iki pat karantino pabaigos buvo sėkmingai organizuojami ir vyko sklandžiai, griežtai laikantis karantino metu nustatytų atsargumo reikalavimų⁴².

Vilniaus apygardos administracinio teismo 2020 metų veiklos apžvalgoje⁴³ teigiama, kad jau ir anksčiau dalis bylų, pavyzdžiui, dėl netinkamų kalinimo sąlygų, buvo nagrinėjama nuotoliniu būdu. Teismas greitai prisitaikė prie informacinių technologijų naujienų ir nemažai bylų nagrinėjo nuotoliniu būdu, beveik visiškai išvengdamas žodinių procesų. Minima, kad formaliai bylų nagrinėjimas įvairiose platformose (pvz., „Zoom“ ar „Microsoft Teams“) nėra įteisintas, todėl turėtų būti priimtos ir atitinkamos pataisos, kad dėl tokių nuotolinių posėdžių teisėtumo neliktų jokių abejonių. Siekiant užkirsti kelią galimam viruso plitimui, 2020 m. paskutinį ketvirtį vėl didžioji dalis bylų buvo nagrinėjama rašytinio proceso tvarka arba nuotoliniu būdu.

Lietuvos apeliaciniame teisme nuotolinių posėdžių galimybė civilinėse bylose buvo numatyta dar 2013 metais. Po COVID-19 karantino paskelbimo įvesti ribojimai neturėjo įtakos veiksmingai teisminei gynbai civilinėse bylose, nagrinėjamos apeliacinio proceso tvarka. Prireikė teismo pasitarimus perkelti į virtualią erdvę, civilinėse bylose buvo organizuoti žodiniai posėdžiai, vykdyti nuotoliniu būdu. Posėdžių organi-

41 „Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2020 metų veiklos apžvalga“, LVAT, <https://www.lvat.lt/doclib/w6stnksmbdujvzbshvypwxtqhj932rn>.

42 „Vilniaus apygardos administracinis teismo naujienlaiškis Nr. 10, 2020 m. II ketvirtis“, VAAT, <https://vaat.teismas.lt/doclib/kvo7xylvaf8csxeaznknvwap7szvqgx>.

43 „Vilniaus apygardos administracinio teismo 2020 m. veiklos apžvalga“, VAAT, https://vaat.teismas.lt/data/public/uploads/2021/02/ataskaita_2020.pdf.

zavimas naudojant informacines ir elektroninių ryšių technologijas yra suderinamas su teisės į teisingą bylos nagrinėjimą įgyvendinimu⁴⁴.

Ši LVAT praktika taip pat nurodo proceso dalyvių, ypač pareiškėjų, galimybę dalyvauti teismo procese nuotoliniu būdu. LVAT akcentavo, kad, pagal ABTĮ⁴⁵ 13 straipsnio 7 dalį, proceso dalyvių dalyvavimas teismo posėdžiuose gali būti užtikrinamas naudojant informacines ir elektroninių ryšių technologijas (per vaizdo konferencijas, telekonferencijas ir kitaip), todėl pareiškėjai pageidaujant, ji galės ir pati asmeniškai dalyvauti teismo posėdyje nuotoliniu būdu⁴⁶. Tačiau yra pabrėžiama ir tai, kad toks teismo posėdžio organizavimas galimas tik esant šalių sutikimui, pvz., byloje⁴⁷ apeliacinis teismas, vertindamas pirmos instancijos teismo sprendimo teisėtumą, nurodė, kad „*pareiškėja atskirajame skunde teigia, kad patikslintame skunde buvo išreikštas pareiškėjos prieštaravimas dėl bylos nagrinėjimo rašytinio proceso tvarka ir nuotoliniu būdu, tačiau teismas į tai neatsižvelgė. Teisėjų kolegija pažymi, kad Vilniaus apygardos administracinis teismas 2021 m. balandžio 22 d. nutartimi atidėjo bylos nagrinėjimą ir bylą paskyrė nagrinėti 2021 m. birželio 3 d. žodinio proceso tvarka (prireikus naudojant ir ryšių technologijų priemones)*“.

Prasidėjus pandemijai ir paskelbus Lietuvoje karantinus, portale „Lietuvos teismai“ buvo pateikiamos rekomendacijos teismams dėl darbo organizavimo (pvz., „Atnaujintos rekomendacijos teismams dėl darbo organizavimo“⁴⁸ 2020 m. gruodžio 28 d.), kuriose nuotoliniai teismo posėdžiai buvo pateikti kaip vienas iš teismo darbo organizavimo variantų. 2021 m. rugpjūčio 27 d. Teisėjų taryba patvirtino naujausias rekomen-

44 „Lietuvos apeliacinio teismo veiklos apžvalga 2020 m.“, Apeliacinis, https://www.apeliacinis.lt/data/public/uploads/2021/03/d4_lietuvos-apeliacinio-teismo-2020-metu-veiklo-apzvalga.pdf.

45 „Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymas“, *Valstybės žinios*, 1999, Nr. 13-308 (Redakcija nuo 2016 m. liepos 1 d., TAR, 2016-06-15, Nr.16849, <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.67B5099C5848/asr>).

46 Pz., žr. „Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. birželio 30 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eAS-418-438/2021“, Infoplex, <http://www.infoplex.lt/tp/2007315>.

47 „Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. birželio 2 d. nutartis administracinėje byloje Nr. AS-377-815/2021“, Infoplex, <http://www.infoplex.lt/tp/2000689>.

48 „Teismų sistemos naujienos. Atnaujintos rekomendacijos teismams dėl darbo organizavimo“, 2020 m. gruodžio 8 d., Lietuvos teismai, <https://www.teismai.lt/lt/naujienos/teismu-sistemos-naujienos/atnaujintos-rekomendacijos-teismams-del-darbo-organizavimo/8288>.

dacijas dėl nuotolinių teismo posėdžių⁴⁹. Rekomendacijos parengtos apibendrinus esamą teisinį reglamentavimą, teismų (įskaitant tarptautinių teismų) praktiką bei Europos veiksmingo teisingumo komisijos 2021 m. birželio 30 d. gaires dėl vaizdo konferencijų teismo procese⁵⁰. 2021 metų rekomendacijų tikslas – pateikti patarimus teismams ir proceso dalyviams (dalyvaujantiems byloje asmenims, jų atstovams pagal įstatymą ar pavedimą bei kitiems proceso dalyviams, kuriuos nustato ir jų procesines teises bei pareigas apibrėžia proceso įstatymai) dėl nuotolinių teismo posėdžių organizavimo ir dalyvavimo juose tvarkos, siekiant nustatyti standartus ir užtikrinti gerosios praktikos laikymąsi, įgyvendinant teisingumo vykdymą. Rekomendacijose tiksliai apibrėžta: „Nuotolinis teismo posėdis – teismo posėdis, vykstantis žodinio proceso tvarka naudojant vaizdo konferencijų ar telekonferencijų įrangą (toliau – vaizdo konferencijų technologijas), kai bylą nagrinėjantis teisėjas (teisėjų kolegija), teismo posėdžių sekretorius ir proceso dalyviai teismo posėdyje dalyvauja naudodami vaizdo konferencijų technologijas, t. y. nebūdami fiziškai tose pačiose teismo patalpose ar proceso įstatymų nustatytais atvejais kitoje bylos nagrinėjimo vietoje“. Nuotolinis teismo posėdis gali būti organizuojamas kaip *visiškai* nuotolinis ir *mišrus* nuotolinis. Rekomendacijose teigiama, kad pagrindinius vaizdo konferencijų technologijų naudojimo teismuose principus nustato Europos veiksmingo teisingumo komisijos (CEPEJ) 2021 m. birželio 30 d. gairės dėl vaizdo konferencijų teismo procese⁵¹. Nuotolinių teismo posėdžių naudojant vaizdo konferencijų technologijas nagrinėjant bylas tvarką nustato Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2012 m. gruodžio 7 d. įsakymu Nr. 1R-309 patvirtintas Vaizdo konferencijų ir telekonferencijų technologijų naudojimo nagrinėjant civilines ir administracines bylas tvarkos aprašas⁵²; Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2021 m. gegužės 31

49 „Rekomendacijos dėl nuotolinių teismo posėdžių, patvirtintos Teisėjų tarybos 2021 m. rugpjūčio 27 d. protokoliniu nutarimu“, Lietuvos teismai, <https://www.teismai.lt/lt/nuotolinis-teismo-posedis/2947>.

50 European Commission for the efficiency of justice (CEPEJ), „Guidelines on videoconferencing in judicial proceedings, Nr.CEPEJ(2021)4REV4“, Council of Europe, <https://rm.coe.int/cepej-2021-4-guidelines-videoconference-en/1680a2c2f4>.

51 *Ibid.*

52 „Lietuvos Respublikos teisingumo ministro įsakymas Nr. 1R-309 „Dėl vaizdo konferencijų ir telekonferencijų technologijų naudojimo nagrinėjant civilines ir administracines bylas tvarkos aprašo patvirtinimo“, *Valstybės žinios*, 2012, Nr. 144-7435 (Redakcija nuo 2020 m.

d. įsakymu Nr. 1R-183 patvirtintas Vaizdo konferencijų technologijų naudojimo nagrinėjant baudžiamąsias bylas tvarkos aprašas⁵³; Teisėjų tarybos 2014 m. lapkričio 28 d. nutarimu Nr. 13P-156-(7.1.2) patvirtintas Vaizdo konferencijų įrangos naudojimo teismo proceso metu tvarkos aprašas⁵⁴. Rekomendacijos gali būti taikomos nagrinėjant civilines, baudžiamąsias, administracinių nusižengimų bylas ir administracines bylas žodinio proceso tvarka, siekiant palengvinti nuotolinio teismo proceso organizavimą ir užtikrinti efektyvų teismo proceso dalyvių teisės į teisingumo įgyvendinimą. Rekomendacijose apibrėžti pagrindiniai nuotolinių teismo posėdžių organizavimo ir asmenų dalyvavimo juose principai, nurodyta rekomenduojama naudoti konferencijų (garso ir vaizdo) įranga, išryškinti svarbūs teismo ir teismo proceso dalyvių pasirengimo posėdžiui aspektai, taip pat posėdžio eigoje aktualiausi klausimai ir nustatyta kita reikšminga informacija, kad teismo posėdžiai vyktų sklandžiai. Rekomendacijose ypatingas dėmesys skiriamas proceso dalyvių teisių apsaugai, tokių kaip teisė į teisingą procesą, teisė būti išklaustam, lygiateisiškumas, efektyvios teisminės gynybos principas.

Portale „Lietuvos teismai“ teigiama, kad nuotolinis teismo posėdis gali vykti Lietuvoje ir užsienio valstybėse. Nuotoliniai teismo posėdžiai gali būti organizuojami visuose šalies teismuose. Nuotoliniams teismo posėdžiams skirta speciali stacionari vaizdo konferencijų įranga įdiegta Lietuvos Aukščiausiam Teismui, Lietuvos apeliaciniam teismui, Vilniaus apygardos administraciniam teismui, Lietuvos vyriausiam administraciniam teismui, Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Šiaulių ir Panevėžio apygardų teismuose, Vilniaus, Klaipėdos ir Panevėžio miestų apylinkių teismuose, Kauno ir Šiaulių apylinkių teismuose bei Alytaus, Marijampolės, Kaišiadorių ir Vilkaviškio rajonų apylinkių teismuose. Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Šiaulių ir Panevėžio apygardų teismuose taip pat saugoma kilnojamo-

---

spalio 30 d.: Nr., LRS, <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.439221/asr>).

53 *Ibid.*

54 „Teisėjų tarybos 2014 m. vasario 14 d. nutarimas Nr.13P-21-(7.1.2) „Dėl Teisėjų tarybos 2013 m. birželio 20 d. nutarimo Nr. 13P-74-(7.1.2) „Dėl Su teismo proceso bylomis susijusių elektroninių duomenų teismuose tvarkymo, įtraukimo į apskaitą ir saugojimo naudojant informacines ir elektroninių ryšių technologijas tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo““, LRS, <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/f40f91b09ac611e3b813ad4089e16e6b?positionInSearchResults=1&searchModelUUID=d67f47d8-5f3f-411a-9048-753af82c966c>.

ji vaizdo konferencijų įranga, kuri pagal poreikį gali būti pristatyta į bet kurį apygardos teritorijoje esantį teismą ar kitą vietą, jei proceso dalyvis dėl svarbių priežasčių negali atvykti į teismo posėdį⁵⁵.

Lietuvos transporto saugos administracija 2021 m. liepos 1 d. savo portale paskelbė, kad, šalyje oficialiai pasibaigus karantinui, LTSA atveria biurų Vilniuje, Kaune, Klaipėdoje, Šiauliuose ir Panevėžyje duris klientams, tačiau administracinio nusižengimo bylos neteismine tvarka ir toliau bus nagrinėjamos rašytiniu būdu, asmenims nedalyvaujant bylos nagrinėjime. 2020 m. LTSA teisininkų ir Strateginio planavimo skyriaus kolegų komanda aprašė administracinio nusižengimo bylų nagrinėjimo procesą nuotoliniu būdu, parengė atmintines pažeidėjams ir bylas nagrinėjantiems asmenims, automatizavo šį procesą, o jam pasiteisinus, sėkmingai toliau įgyvendina kasdienėje veikloje. Efektyvesnis planavimas ir lankstesnis bylų nagrinėjimo organizavimas nuotoliniu būdu leidžia sutaupti finansinių išteklių ne tik LTSA, bet ir pažeidėjams, suteikia galimybę dalyvauti bylos nagrinėjime ir apginti savo teises nevykstant į LTSA, saugant savo sveikatą ir lanksčiai derinant asmeninius ir darbo reikalus⁵⁶.

Europos Komisijos 2020 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitoje⁵⁷ teigiama, kad Lietuva – viena iš nedaugelio valstybių narių, kur visuose teismuose galima naudotis elektronine bylų valdymo sistema ir teismų statistika. Daugumoje teismų taip pat galima naudotis elektroninėmis priemonėmis, skirtomis byloms perduoti, šaukimams įteikti arba proceso etapams stebėti. Dėl anksčiau įdiegtų skaitmeninių sprendimų ir teisinių priemonių tam tikrą teismų veiklą buvo galima vykdyti COVID-19 pandemijos metu. Remdamasi valdžios institucijų pateikta informacija, Vyriausybė parengė COVID-19 valdymo strategiją; ši strategija

55 „Nuotolinis teismo posėdis“, Lietuvos teismai, <https://www.teismai.lt/lt/nuotolinis-teismo-posedis/2947>.

56 Lietuvos transporto saugos administracija, „Administracines bylas LTSA nagrinės nuotoliniu būdu“, LTSA, <https://ltsa.lrv.lt/lt/naujienos/administracines-bylas-ltsa-nagrines-nuotoliniu-budu>.

57 „Komisijos Tarnybų darbinis dokumentas. 2020 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaita. Šalies skyrius: teisinės valstybės principo padėtis Lietuvoje pridedamas prie Komisijos Komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „2020 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaita. Teisinės valstybės principo padėtis Europos Sąjungoje“, Nr.SWD(2020) 314 final“, Eur-lex, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020SC0314&from=EN>.

turi būti įgyvendinama bendradarbiaujant su Teisėjų taryba ir Nacionaline teismų administracija; joje siūloma toliau plėtoti teises ir technologines priemones, kurios sudarytų galimybę nuotoliniu būdu nagrinėti civilines, baudžiamąsias ir administracines bylas.

Iš 2021 m. ES teisingumo rezultatų suvestinės⁵⁸ matyti, kad daugumos valstybių narių teisingumo sistemų veiksmingumas toliau didėja. COVID-19 pandemija išryškino kelias problemas, darančias poveikį teismų sistemos veikimui. Siekiant naudoti skaitmeninius sprendimus civilinėse, komercinėse, administracinėse ir baudžiamosiose bylose dažnai būtinas tinkamas reglamentavimas nacionalinėmis procesinėmis taisyklėmis. Europos komisija, vertindama įvairių veikėjų galimybes dalyvauti naudojantis nuotolinio ryšio (kaip antai vaizdo konferencijų) technologijomis, ir dabartinę padėtį, susijusią su skaitmeninių įrodymų priimtumu, nustatė didžiausią galimą balą – 12 taškų. Lietuvoje administracinėse bylose suteikiamos galimybės buvo įvertintos: tik skaitmenine forma pateikiamų įrodymų priimtumas – 12 balų; žodinė proceso dalis gali būti atliekama vien nuotolinio ryšio technologijomis – 10 balų; naudojant nuotolinio ryšio technologijas gali būti atliekamas vertimas žodžiu – 8 balai; ekspertai gali būti išklausomi naudojant nuotolinio ryšio technologijas – 6 balai; liudytojais gali būti išklausomi naudojant nuotolinio ryšio technologijas – 4 balai; šalys / atsakovai / nukentėjusieji gali būti išklausomi naudojant nuotolinio ryšio technologijas – 2 balai⁵⁹.

Administracinių bylų paskirstymo ir teisėjų kolegijų sudarymo Lietuvos vyriausiajame administraciniame teisme taisyklės reglamentuoja kompiuterinės programos naudojimą automatizuojant bylų skirstymą teisėjams pranešėjams, nuolatinių teisėjų kolegijų ir teisėjų kolegijų konkrečiai bylai nagrinėti sudarymo tvarką. Administracinės bylos paskirstomos naudojantis teismų informacinės sistemos LITEKO bylų skirstymo moduliu⁶⁰.

58 „Komisijos Komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos Centriniam Bankui, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „2021 m. ES teisingumo rezultatų suvestinė“, Nr.COM(2021)389 final“, Eur-lex, <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2021:0389:FIN:LT:PDF>.

59 *Ibid.*

60 „Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo pirmininko 2019 m. gruodžio 31 d. įsakymu Nr. TP-68 patvirtintos Administracinių bylų paskirstymo ir teisėjų kolegijų sudarymo Lie-

Centrinės ir Rytų Europos teisės iniciatyvos institutas (CEELI) pateikė „Teisingumo standartų palaikymo“ aprašymą⁶¹, „Nuotolinio nagrinėjimo organizavimo reikalavimus“⁶² ir „Praktinius nurodymus nuotoliniam teismo procesui“⁶³.

Vaizdo konferencija (dar vadinama vaizdo telekonferencija) yra interaktyvių telekomunikacijų technologijų rinkinys, leidžiantis dviem ar daugiau vietų sąveikauti vienu metu naudojant abipusį vaizdo ir garso perdavimą⁶⁴.

4. COVID-19 pandemijos poveikis nuotoliniam procesui

COVID-19 pandemija yra sveikatos krizė, turinti rimtų žmogiškųjų ir socialinių pasekmių, ji taip pat išryškino teisingumo sistemų skaitmeninimo svarbą⁶⁵.

Iki COVID-19 pandemijos pradžios tik išimtiniais atvejais garso ir vaizdo perdavimo priemonėmis buvo vykdomi tam tikri procesiniai veiksmai, būtent karantino paskelbimas Lietuvoje situaciją pakeitė iš esmės. Teisėjai ir ginčo šalys dažniau renkasi į nuotolinius teismo posėdžius nei pasirenka bylų nagrinėjimą atidėti ar tai daryti rašytinio proceso tvarka. Tai, kaip užtikrinti teisingą teismą visiems jo dalyviams, buvo aptarta 2021 m. gegužės 22 d. VU Teisės fakulteto organizuotame internetiniame seminare „Nuotolinis

---

tuvos vyriausiąjame administraciniame teisme taisyklės“, LVAT, <https://www.lvat.lt/doclib/ol6uuuqafhea946kn353wq4xgwevdaq7>.

61 CEELI Institute, „Maintaining Standards of Justice“, CEELI, <https://ceeliinstitute.org/maintaining-access-to-justice-part-one/>.

62 CEELI Institute, „Remote hearing decorum“, CEELI, <https://ceeliinstitute.org/maintaining-access-to-justice-part-one/>.

63 CEELI Institute, „Practical guidelines for remote judging, April 2021“, CEELI, http://ceeliinstitute.org/wp-content/uploads/2021/04/Remote_Judging_Book.pdf.

64 General Secretariat of the Council, „Videoconferencing as a part of European e-Justice. The essentials of videoconferencing in crossborder court proceedings“, European Union, <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/98866918-612f-4dd5-861e-dc-04b9e9db60>.

65 „Komisijos Komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „2020 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaita. Teisinės valstybės padėtis Europos Sąjungoje“, Nr.COM(2020) 580 final“, Eur-lex, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020DC0580&from=LT>.

administracinių ir civilinių bylų nagrinėjimas: žvilgsnis į realybę?“⁶⁶.

Vytautas Nekrošius gana kategoriškai pasisakė, kad įvesti visuotinių nuotolinę bylos nagrinėjimą nėra nei sąlygų, nei galimybių, nei būtinybės. Technologijos galėtų atlikti nebent pagalbines funkcijas. Tačiau, Simonos Bareikytės ir Godos Strikaitės-Latušinskajos teigimu, aktyvi Teisėjų tarybos veikla pirmojo karantino metu leido, kad administracinių teismų darbas nesustojo kaip kitose šalyse. Pastebėta ir tokia nuotolio bylų nagrinėjimo nauda: taupomi kaštai, laikas, sutrumpėjusi bylų trukmė. Tačiau iškilo skaitmeninio raštingumo problema, asmenų identifikavimo problema, proceso dalyvių ir teismo atsakomybės santykio klausimas. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo teisėja dr. Egidija Tamošiūnienė mano, kad tinkamiausias yra nuotolinis nagrinėjimas administracinėse bylose: žmonių jose mažai, o popierių daug. Kvazi teisminių institucijų (Mokestinių ginčų komisijos ir Lietuvos administracinių ginčų komisijos) atstovai irgi nurodė, kad ginčus galima tinkamai išnagrinėti nuotoliniu būdu⁶⁷.

Advokatų kontoros Vilniuje „Glimstedt“ atstovai 2020 m. gruodžio mėn. konstatavo⁶⁸, kad karantinas prisidėjo prie teismų sistemos pažangos. Nuotoliniai posėdžiai leidžia ne tik užtikrinti, kad bylų nagrinėjimas nestotų arba posėdžiai nebūtų atšaukiami kiekvieną kartą, kai teisėjas ar bet kuri iš šalių ar advokatui būna saviizoliacijoje, bet ir ženkliai prisideda prie proceso koncentracijos ir ekonomiškumo principų. Galimybė dalyvauti teismo posėdyje nuotoliniu būdu ypač vertinga verslui. Nuo 2020 spalio 30 d. įsigaliojo Teisingumo ministro patvirtintų Vaizdo konferencijų ir telekonferencijų technologijų naudojimo nagrinėjant civilines ir administracines bylas tvarkos aprašo⁶⁹ ir Teismo posėdžių garso įrašų, daromų teismo posėdžio eigai fiksuoti, reikalavimų

66 „Ar įmanoma užtikrinti teisę į teisingą teismą nuotoliniu būdu?“, *TeisėPro*, <https://www.teise.pro/index.php/2021/05/22/ar-imanoma-uztikrinti-teise-i-teisinga-teisma-nuotoliniu-budu/>.

67 *Ibid.*

68 Laura Augytė-Kamarauskienė, „Teismai ir advokatai prisitaikė prie pandemijos iššūkių: klientų interesų atstovavimas ir teisių gynimas teisme per karantiną nesustoja – įsibėgėjo nuotoliniai teismų posėdžiai“, GLIMSTEDT, <https://www.glimstedt.lt/naujienos/teismai-ir-advokatai-prisitaikė-prie-pandemijos-issukiu/>.

69 „Lietuvos Respublikos teisingumo ministro įsakymas Nr. 1R-309 „Dėl vaizdo konferencijų ir telekonferencijų technologijų naudojimo nagrinėjant civilines ir administracines bylas tvarkos aprašo patvirtinimo“, *Valstybės žinios*, 2012, Nr. 144-7435 (Redakcija nuo 2020 m. spalio 30 d. Nr., LRS, <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.439221/asr>).

aprašo⁷⁰ pakeitimai. Šie pakeitimai buvo būtini tam, kad nuotoliniai teismų posėdžiai taptų realiai įmanomi, o ne tik numatyta jų galimybė teisės aktuose. 2020 m. gruodžio 8 d. buvo pateiktos patikslintos rekomendacijos dėl teismų darbo organizavimo⁷¹, palaikant būtinumą užtikrinti teismų veiklos tęstinumą naudojantis nuotolinio komunikavimo priemonėmis

Paskelbus karantiną dėl COVID-19 pandemijos, Lietuvos teismai ir *kvazi* teisminės institucijos pateikė darbo ir nuotolinio darbo tvarkos rekomendacijas.

Lietuvos administracinių ginčų komisijos pirmininkas 2020 m. birželio 16 d. paskelbė įsakymą dėl posėdžių organizavimo ir vykdymo nuotoliniu būdu⁷².

Vilniaus apygardos administracinis teismas 2020 m. gruodžio 10 d. ir atnaujintoje 2021 spalio 14 d. darbo organizavimo tvarkoje nenurodė nuotolinių posėdžių galimybes⁷³.

Mokestinių ginčų komisija numatė, kad komisija posėdžius rengia nuotoliniu būdu (atvykti į Mokestinių ginčų komisijos patalpas nereikia). Pareiškėjas ir / ar kiti dalyviai gali atvykti į Mokestinių ginčų komisijos patalpas dalyvauti posėdyje nuotoliniu būdu tuo atveju, jei reikia pasinaudoti Mokestinių ginčų komisijos įranga ir internetu⁷⁴ ir pateikė pirmininko įsakymą dėl darbo nuotoliniu būdu tvarkos⁷⁵.

70 „Lietuvos Respublikos teisingumo ministro įsakymas Nr. 1R-314 „Dėl teismo posėdžių garso įrašų, daromų teismo posėdžio eigai fiksuoti, reikalavimų aprašo tvirtinimo“, LRS, <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.439429/asr>.

71 „Teismų sistemos naujienos. Atnaujintos rekomendacijos teismams dėl darbo organizavimo“, 2020 m. gruodžio 8 d., Lietuvos teismai, <https://www.teismai.lt/lt/naujienos/teismu-sistemos-naujienos/atnaujintos-rekomendacijos-teismams-del-darbo-organizavimo/8288>.

72 „Lietuvos administracinių ginčų komisijos pirmininko 2020 m. birželio 16 d. įsakymu Nr.1VE-12 patvirtintas „Lietuvos administracinių ginčų komisijos ir jos teritorinių padalinių posėdžių organizavimo ir vykdymo nuotoliniu būdu tvarkos aprašas““, LAGK, https://lagk.lrv.lt/uploads/lagk/documents/files/Pos%C4%97d%C5%BEi%C5%B3_nuotoliniu_b%C5%ABdu_apra%C5%A1as.pdf.

73 Vilniaus apygardos administracinis teismas, „Vilniaus apygardos administracinio teismo darbo organizavimo tvarka“, VAAT, <https://vaat.teismas.lt/naujienos/aktualijos/vilniaus-apygardos-administracinio-teismo-darbo-organizavimo-tvarka/1085>.

74 Mokestinių ginčų komisija prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, „Darbo organizavimas Mokestinių ginčų komisijoje prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės paskelbus karantiną Vilniaus savivaldybėje“, MGK, <https://mgk.lrv.lt/lt/naujienos/darbo-organizavimas-mokestiniu-gincu-komisijoje-prie-lietuvos-respublikos-vyriausybes-paskelbus-karantina-vilniaus-savivaldybeje>.

75 Mokestinių ginčų komisija prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, „Mokestinių ginčų komisijos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės pirmininko 2020 m. kovo 13 d. įsakymu Nr.

Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas darbo tvarkoje nurodė tik tai, kad pageidaujančių stebėti viešą visiškai nuotolinį ar mišrų nuotolinį teismo posėdį per vaizdo konferencijų technologijas prašo iš anksto kreiptis elektroniniu paštu lvat@teismas.lt⁷⁶.

Kaip pavyzdį galima pateikti bylos nagrinėjimą Klaipėdos apygardos teisme. Buvo nustatyta, kad pirmosios instancijos teismas nutarimą administracinio nusižengimo byloje priėmė išsamiai neištyręs ir neįvertinęs bylos aplinkybių, nepašalinęs visų neaiškumų, nesudaręs galimybės administracinio nusižengimo bylą nagrinėti žodinio proceso tvarka, nors pareiškėja ir jos atstovas buvo pateikę motyvuotą prašymą. Bylą apeliacine tvarka išnagrinėjęs apygardos teismas patenkino pažeidėjos apeliacinį skundą ir grąžino bylą pirmosios instancijos teismui nagrinėti iš naujo, nurodęs, kad pirmosios instancijos teismas nepagrįstai atmetė prašymą atidėti bylos nagrinėjimą ir bylą išnagrinėjo rašytinio proceso tvarka neišklausęs pažeidėjos. Apylinkės teismas nesivadovavo Teisėjų tarybos rekomendacijomis dėl teismų darbo organizavimo, kuriose rekomenduojama užtikrinti teismų veiklos tęstinumą naudojantis nuotolinio komunikavimo priemonėmis, o būtinais atvejais organizuoti bylos nagrinėjimą saugiu fiziniu būdu, nes administracinėn atsakomybėn patrauktai moteriai ir jos atstovui nebuvo pasiūlyta atidėti teismo posėdį ir kitą teismo posėdį nagrinėti nuotoliniu būdu, naudojantis vaizdo konferencijų programomis⁷⁷.

Išvados

Nuotoliniai teismo posėdžiai organizuojami kaip e. teisingumo koncepcijos plėtros reiškiniai. Šie posėdžiai turi daug pranašumų, leidžia sutaupyti laiko ir išlaidų, nes nebeturi reikšmės atstumas tarp skirtingų proceso dalyvių. Tačiau

---

1-8 patvirtintas „Mokestinių ginčų komisijos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės narių, valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, darbo nuotoliniu būdu tvarkos aprašas“⁷⁶, MGK, www.mgk.lt.

76 Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas „LVAT keičiasi asmenų aptarnavimo tvarka“, 2021 m. liepos 2 d., LVAT, <https://www.lvat.lt/naujienos/del-asmenu-aptarnavimo-lvat/872>.

77 „Teismų pranešimai spaudai. Teismas pasisakė dėl administracinio nusižengimo bylos nagrinėjimo nuotoliniu būdu galimybės“, Lietuvos teismai, <https://www.teismai.lt/lt/teismas-pasisake-del-administracinio-nusizengimo-bylos-nagrinejimo-nuotoliniu-budu-galimybes/8454>.

kyla ir problemų dėl informacinių technologijų, kompiuterinio raštingumo lygio. Ypatingos reikšmės įgauna proceso dalyvių tapatybės nustatymas, konfidencialumo išlaikymas, advokato dalyvavimo užtikrinimas. Šios problemos mažiausiai veikia administracinės teisenos procesą.

COVID-19 pandemijos metu buvo įvertinta nuotolinių posėdžių svarba. Tarp kitų žmogaus teisių yra teisė į teisingumą, todėl teismai negalėjo nutraukti darbo karantino metu, nors epidemiologinių reikalavimų laikymasis tapo sudėtingas. Nuotoliniai posėdžiai leido išspręsti problemą. Šių posėdžių patogumą ir naudą teigiamai įvertino administracinių teismų ir kvazi teisminių institucijų atstovai, posėdžių dalyviai. Tačiau būtent proceso plėtra parodė, kad Lietuvos teisinė bazė nepakankamai reglamentuoja nuotolinių posėdžių, telekonferencijų ir vaizdo konferencijų organizavimą. Nors nuotolinė teisena buvo pripažinta jau daugiau kaip prieš dešimt metų, dėl menkos jos paklausos problemų nekilo.

Per 2020–2021 metus buvo priimta nemažai teisės aktų, reglamentuojančių nuotolinį teismo proceso organizavimą. Dažniausiai tai buvo Teisėjų tarybos ir atskirų teismų rekomendacijos. Todėl Lietuvos Prezidentas inicijavo Teismų įstatymo ir kitų susijusių įstatymų pataisais. Šis dokumentas dabar yra svarstomas. Manoma, kad pataisos bus priimtose ir gali pradėti veikti jau nuo 2022 metų.

REMOTE ADMINISTRATIVE PROCEDURE

Eglė Bilevičiūtė

Mykolas Romeris University, Lithuania

Birutė Pranevičienė

Mykolas Romeris University, Lithuania

The development of information technology and internet communication in the late 20th and early 21st centuries has challenged the emergence of the concept of power. E-justice is part of this concept. The European e-justice strategy was published in 2008, with the aim of improving the implementation of the right to justice, cooperation between judicial authorities, and the effectiveness of justice itself. Much attention has been paid to the computerization of court proceedings. Remote court hearings were already recognized and described in the legal acts of the European Union and Lithuania at the beginning of the second decade of the 21st century. However, this approach had not been widely used due to technical problems and insufficient regulation. The COVID-19 pandemic affected all walks of life and the economy. In order to preserve the human right to justice and so as not to interrupt the work of the courts, remote court hearings were held. Experience has shown the convenience and usefulness of these meetings. It has been found that in administrative justice, especially when organizing the work of quasi-judicial structures, such hearings can be applied almost without problems. Therefore, the organization of remote meetings in administrative courts and quasi-judicial organizations was continued during the non-quarantine year, depending on the wishes of the participants in the proceedings. However, the widespread use of teleconferencing and videoconferencing in the work of the courts has highlighted the need to improve Lithuania's legal framework. This article analyzes the peculiarities of the remote administrative process and legal regulation.

Keywords: *administrative process, remote court hearings, teleconferencing, information technology, e-justice.*

Eglė Bilevičiūtė, Mykolo Romerio universiteto Teisės mokyklos Viešosios teisės instituto profesorė, socialinių mokslų (teisė) daktarė. **Mokslinių tyrimų kryptys:** administracinė teisė, administracinis procesas, e. teisingumas.

Eglė Bilevičiūtė, professor at Mykolas Romeris University, Law School, Public Law Institute, Doctor of Social Sciences (Law). **Research interests:** administrative law, administrative process, e-justice.

Birutė Pranevičienė, Mykolo Romerio universiteto Viešojo saugumo akademijos Teisės ir teisėsaugos instituto direktorė, profesorė, socialinių mokslų (teisė) daktarė. **Mokslinių tyrimų kryptys:** administracinė teisė, administracinis procesas, aplinkosaugos teisė.

Birutė Pranevičienė, director at Mykolas Romeris University Public Security Academy Law and Law Enforcement Institute, professor, Doctor of Social Sciences (Law). **Research interests:** administrative law, administrative process, environmental law.